

**STANOWISKO NR 3/2021
WOJEWÓDZKIEJ RADY DIALOGU SPOŁECZNEGO
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO**

z dnia 11 lutego 2021 r.

w sprawie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji

Dostrzegając zjawisko niekorzystnych, już nieodwracalnych przemian środowiska naturalnego powodowanych ingerencją człowieka Unia Europejska podjęła kroki zmierzające do zahamowania tych zjawisk i uniknięcia globalnej katastrofy klimatycznej. W 2018 roku przyjęto Program Europejskiego Zielonego Ładu zmierzający do zeroemisyjnej gospodarki, a który w pierwszej kolejności winien doprowadzić do transformacji sektora energetycznego. Województwo Lubelskie znajduje się w centrum zainteresowania aktualnej polityki Unii Europejskiej wdrożenia Europejskiego Zielonego Ładu. Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady ze stycznia 2020 roku utworzono Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, który ma współfinansować odejście od paliw kopalnych w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej UE do 2050 roku. Jest to nowy instrument finansowy który winien zasilić transformację społeczno-gospodarczą w regionach wydobywania stałych paliw kopalnych, tj. węgla kamiennego i brunatnego. Łęczna i okolice są obszarem, którego intensywny rozwój oparty został na przemysłowej eksploatacji węgla kamiennego. Na przestrzeni minionych ponad czterdziestu lat dla mieszkańców regionu LW Bogdanka jest wiodącym pracodawcą, mecenasem kultury i sportu Województwa Lubelskiego. Wpływy z ponad 30 podatków i danin publiczno-prawnych stanowią niebagatelną część budżetów samorządów i instytucji państwowych.

Polityka klimatyczna Unii Europejskiej powoduje, że będziemy zmuszeni do wkroczenia w zupełnie nowy etap rozwoju gospodarczego opartego na odnawialnych źródłach energii. Epoka dominacji węgla przechodzi do historii. Powinniśmy się do tego przygotować. Bez stworzenia alternatywnych modeli rozwoju i zagwarantowania wieloletniego finansowania przyjętych rozwiązań część Województwa Lubelskiego stoi przed realną groźbą radykalnej zapaści. WRDS popiera decyzję Zarządu Województwa Lubelskiego o przystąpieniu do projektu sprawiedliwej Transformacji Regionu Lubelskiego. Jednocześnie zachęca do opracowania regionalnego planu dotyczącego unijnego funduszu odbudowy.

Aby transformacja była możliwa do realizacji i społecznie akceptowalna należy niezwłocznie rozpocząć prowadzenie konsultacji oraz dyskusji medialnej i eksperckiej z wszystkimi interesariuszami procesu zmian w zakresie:

- zielonej i sprawiedliwej transformacji dla obszaru i pracowników LWB,
- zdiagnozowania zagrożeń i negatywnych skutków zmian oraz opracowania skutecznych metod zapobiegania tym zjawiskom ze szczególnym uwzględnieniem skutków transformacji dla wszystkich przedsiębiorstw, których działalność związana jest z wykorzystywaniem węgla kamiennego lub jego produktów,
- opracowania i promocji alternatywnych wariantów rozwoju dla beneficjentów LWB,
- rewitalizacji terenów po górniczych,
- przywrócenia równowagi ekosystemu i poprawy środowiska wokół LWB,
- informacji o skutkach zdrowotnych, środowiskowych, wizerunkowych i rozwojowych istnienia LW Bogdanka S.A.,
- wskazania wieloletnich źródeł finansowania procesu transformacji za pomocą instrumentów finansowych nie powodujących zadłużania się uczestników procesu transformacji. Instrumenty dłużne w postaci dedykowanych pożyczek nie rozwiążą żadnego z problemów, a wręcz pogłębią negatywne trendy występujące na Lubelszczyźnie.

Lubelszczyzna w procesie zmian gospodarczych w latach 90-tych ubiegłego wieku poniosła dotkliwe konsekwencje społeczno-gospodarcze, których do dziś, mimo upływu wielu lat, nie udało się skutecznie zniwelować. Dlatego tak ważnym jest zagwarantowanie, iż olbrzymie koszty transformacji nie zostaną przeniesione na mieszkańców jednego z najbiedniejszych regionów zjednoczonej Europy. Korzystając z doświadczenia innych regionów, które przystąpiły do projektu sprawiedliwej transformacji gospodarczej, wydaje się słuszne wykorzystanie do tego celu modelu budowy lokalnych partnerstw, zapewniających wspólne i zharmonizowane działania na rzecz wieloetapowej transformacji naszego regionu. Będzie to działanie, które może przynieść rezultaty dopiero w perspektywie długofalowej, przy założeniu kontynuacji projektu w kolejnych latach i maksymalnego wykorzystania środków unijnych. Oprócz samorządów lokalnych i władz państwowych, w pracach nad nowym modelem społeczno-gospodarczym powinni aktywnie uczestniczyć przedstawiciele biznesu, szkolnictwa wyższego, ruchów społecznych oraz związków zawodowych.

Logicznym wydaje się także, że proces budowy partnerstw lokalnych powinien uwzględniać udział ekspertów wielu dziedzin a także i doradców zawodowych, z którymi stykają się uczniowie w procesie swojej ścieżki edukacyjnej, co zagwarantuje przygotowane kadry do nowej perspektywy gospodarczej.

Powinniśmy w maksymalnym stopniu skorzystać z tych światowych doświadczeń rozwoju energetyki odnawialnej, które prowadzą do wzrostu gospodarczego i uniezależnienia od paliw kopalnych, przyczyniają się do wzrostu bezpieczeństwa pracy systemu

energetycznego, ograniczenia wykluczenia i ubóstwa energetycznego oraz tworzenia tysięcy nowych, trwałych miejsc pracy w innowacyjnym i prężnie rozwijającym się sektorze.

Dla spełnienia ww. celów należy skorzystać z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego ustanawiającego Fundusz Sprawiedliwej Transformacji COM (2020) /22/F1, który w artykule 4 wymienia listę kategorii, które podlegają finansowaniu z funduszu. Znajduje się w niej szereg zadań i inwestycji, w tym tworzenie nowych przedsiębiorstw poprzez inkubatory przedsiębiorczości i usługi konsultingowe, inwestycje w działania badawcze i innowacyjne, wspieranie transferu zaawansowanych technologii, wdrażanie technologii i infrastruktury zapewniających przystępną cenowo czystą energię, redukcję emisji gazów cieplarnianych, wzrost efektywności energetycznej i pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

Propozycja UE daje więc realną szansę nie tylko osiągnięcia „zero emisyjności gospodarczej”, ale przede wszystkim pobudzenia rozwoju naszego regionu. Można wykorzystać transformację do ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego stawiając na projekty w dziedzinach i branżach rokujących największe szanse rozwoju i sprawić, że będzie ona sprawiedliwa i korzystna nie tylko dla branży energetycznej, ale dla wszystkich mieszkańców regionu. Z tego powodu zespół ds. Opracowania Planu Sprawiedliwej Transformacji powinien być reprezentatywny dla wszystkich potencjalnych obszarów, których ograniczenia wynikające z transformacji energetycznej dotyczą.

Stanowisko zostało zaakceptowane przez wszystkie strony dialogu Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Lubelskiego. Podpis w imieniu członków rady złożył Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Lubelskiego.

PRZEWODNICZĄCY
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
Województwa Lubelskiego

/-/ Jarosław Stawiarski